

«Ουκ είχες εξουσίαν ουδεμίαν κατ' εμού, ει μη ην σοι δεδομένον άνωθεν» (Αγάπη Παπαδοπούλου, MTh)

/ [Πεμπτούσια](http://www.pemptousia.gr)· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=171963>]

Ο Τζων Λοκ θεωρεί πως αν ένας ηγεμόνας χρησιμοποιεί την εξουσία του εναντίον του λαού του, τότε ο λαός έχει το δικαίωμα να τον αντιμετωπίσει με βία. Ο John Dunn, πολιτικός θεωρητικός του 20ού αιώνα, σχολιάζει γενικότερα ότι η επανάσταση είναι αντίθεση όχι σε πρόσωπα, αλλά στην εξουσία. Τονίζει επίσης ότι ένας τύραννος δεν έχει καμία εξουσία. Οι τύραννοι είναι οι αληθινοί επαναστάτες[17]. Ο Λοκ αναφέρει ότι η πολιτική κι η πατρική εξουσία είναι τόσο τέλεια ευδιάκριτες και ξεχωριστές, οικοδομημένες σε αντίστοιχα θεμέλια και προσανατολισμένες σε ανάλογους σκοπούς, ώστε κάθε υπήκοος που είναι πατέρας έχει τόση πατρική εξουσία επάνω στα παιδιά του, όση έχει κι ένας ηγεμόνας πάνω στα δικά του[18].

Η πολιτική εξουσία δίνεται στους άρχοντες με εκούσια συμφωνία για το καλό των υπηκόων τους[19]. Στον Λοκ η εξουσία εμφανίζεται ως καταπίστευμα που ασκείται για τόσο χρόνο, όσο οι φορείς της εξουσίας ενεργούν με βάση τους όρους ανάθεσης του καταπιστεύματος[20]. Τονίζει το σημαντικό σημείο ότι η πολιτική εξουσία βασίζεται στη συγκατάθεση εκείνων που κυβερνώνται[21].

Η εξουσία δεν αποτελεί μόνο ζήτημα της πολιτικής φιλοσοφίας, αλλά απασχολεί και πολλούς εκκλησιαστικούς Πατέρες και συγγραφείς. Ο ίδιος ο Χριστός αλλά και ο Απ. Παύλος θέτουν την αφετηρία προσέγγισης της πολιτικής εξουσίας από χριστιανική άποψη. Είναι γνωστή η απάντηση που έδωσε ο Χριστός στην ερώτηση των Φαρισαίων αν πρέπει να πληρώνουν φόρους στον αυτοκράτορα: Απόδοτε ουν τα του καίσαρος τω καίσαρι και τα του Θεού τω Θεώ[22]. Αυτή την απάντηση έδωσε ο Χριστός στην ερώτηση των Φαρισαίων αν πρέπει να πληρώνουν φόρους στον αυτοκράτορα. Επίσης, όταν ο Χριστός ρωτήθηκε από τον Πιλάτο αν γνώριζε ότι έχει τη δυνατότητα να τον θανατώσει και να τον απελευθερώσει, απάντησε: «ουκ είχες εξουσίαν ουδεμίαν κατ' εμού, ει μη ην σοι δεδομένον άνωθεν»[23]. Με αυτή τη φράση ο Χριστός δήλωσε ότι ένας είναι ο Θεός και από αυτόν εξαρτώνται όλα[24]. Σύμφωνα με τη χριστιανική διδασκαλία υπάρχει διάκριση δύο εξουσιών. Από τη μία έχουμε την κρατική εξουσία και από την άλλη την εξουσία του Θεού, καθώς η ανθρώπινη ζωή κινείται σε δύο επίπεδα: στο επίπεδο της εγκοσμιότητας και στο επίπεδο της αιωνιότητας. Σκοπός της πολιτικής εξουσίας είναι να ρυθμίζει την παρούσα ζωή και όχι τη μέλλουσα[25].

Η εξουσία παρουσιάζεται ως συνεκτικός δεσμός μέσα στη διασπασμένη ανθρωπότητα. Σύμφωνα με τον Απ. Παύλο, η άσκηση της εξουσίας προνοήθηκε από το Θεό ως διακόνημα για τον περιορισμό του κακού και την προστασία του καλού. Οι άρχοντες δεν προκαλούν φόβο σε όποιον κάνει το καλό, αλλά σε όποιον κάνει το κακό. Ο Απ. Παύλος προτρέπει τους χριστιανούς να κάνουν το καλό και θα τους επαινέσει η εξουσία. Τονίζει πως το θέλημα του Θεού το εκφράζει ο θεσμός της εξουσίας και όχι ο οποιοσδήποτε φορέας της. Οι επιμέρους άρχοντες δεν είναι όργανα του Θεού[26]. Η Εκκλησία σήμερα σέβεται και στηρίζει την ελεύθερη και υπεύθυνη επιλογή των φορέων της εξουσίας, πράγμα που χαρακτηρίζει το γενικότερο πνεύμα της δημοκρατίας, αλλά δεν τους βλέπει ως μεσσίες[27].

Η νομιμότητα της εξουσίας προϋποθέτει τη δυνατότητα της ανταρσίας[28]. Ο Απ. Παύλος αναφέρει ότι «σ' όποιον του πρέπει φόβος είτε επειδή νομίμως πρέπει να τον φοβόμαστε, είτε επειδή φοβάται αυτός και τον ίσκιο του και απαιτεί από μας φόβο, για να φοβάται λιγότερο, ας είναι. Ας του αποδώσετε τον φόβο που σας ζητεί. Σ' όποιον του πρέπει τιμή, ας του αποδώσετε τιμή. Σ' όποιον δεν του οφείλετε τιμή, δεν του οφείλετε τίποτε ή του οφείλετε την ατιμία του.» Τονίζει επίσης ότι, «αν η αρχή δεν σας αγαπά, δεν της οφείλετε τίποτε. Ο φόβος που οφείλουμε στην εξουσία είναι κάτι που οφείλουμε στους εαυτούς μας.»[29] Η εξουσία είναι νομίμως υπερέχουσα όταν είναι αγάπη και η αγάπη ου ζητεί τα εαυτής, άρα η εξουσία είναι για να προσφέρει, όχι για να ζητεί[30]. Οι άνθρωποι της εξουσίας θα είναι νόμιμοι άρχοντες και κατά Χριστόν άνθρωποι, όταν ζήσουν

κενωτικά, υπέρ των υπηκόων τους. Ο άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής αναφέρει πως η ταπείνωση είναι ο συνεχής νόμιμος τρόπος για μια νόμιμη εξουσία[31].

(συνεχίζεται)

- [17] Βλ. John Dunn, Locke, General Editor: Keith Thomas, Past Masters, Oxford University Press, 1984, σελ. 55.
- [18] Βλ. John Locke, Δεύτερη Πραγματεία περί Κυβερνήσεως, εισαγ. -μτφρ.- σχόλια : Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, Γνώση, Αθήνα, 1990, §71.
- [19] Βλ. John Locke, ό. π., Δεύτερη Πραγματεία §173.
- [20] Βλ. John Simmons: «Political Consent», The Social Contract Theorists, σελ. 128-129.
- [21] Βλ. Daniel John O' Connor, John Locke, Dover Publication inc, New York, 1967, σελ. 206-207.
- [22] Βλ. Ματθ. 22, 17-21.
- [23] Βλ. Ιω. 19, 10-11.
- [24] Βλ. Ιωάννης Σ. Πέτρου, Χριστιανισμός και κοινωνία, Βάνιας, Θεσ/νίκη, 2004, σελ. 328.
- [25] Βλ. Γεώργιος Ι. Μαντζαρίδης, Χριστιανική Ηθική II, Π. Πουρναρά, Θεσ/νίκη, 2010, σελ. 435.
- [26] Βλ. Ιωάννης Χρυσόστομος, Ομιλία εις την προς Ρωμαίους 23, 1, PG 60, 615.
- [27] Βλ. Ψαλμ. 145, 3.
- [28] Βλ. Κώστας Ζουράρις, «Εξουσία ή διακονία», Σύναξη, 47 (Ιούλιος- Σεπτέμβριος 1993), σελ. 27.
- [29] Βλ. Κώστας Ζουράρις, «Εξουσία ή διακονία», ό. π., σελ. 28.
- [30] Βλ. ό. π. , σελ. 28.
- [31] Βλ. ό. π. , σελ. 29-30.